

УДК 378.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-1-43>

Юлія ВОЛИНЕЦЬ,

orcid.org/0000-0002-3849-0821

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри дошкільної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) *y.volynets@kubg.edu.ua*

Надія СТАДНІК,

orcid.org/0000-0002-2619-4419,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти

Комунального закладу Київської обласної ради

«Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»

(Біла Церква, Київська область, Україна) *n.stadnik72@ukr.net*

Тетяна ПАНЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-5010-652X,

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти

Комунального закладу Київської обласної ради

«Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»

(Біла Церква, Київська область, Україна) *panchtanya@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З КОНСТРУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкриваються особливості педагогічного супроводу дітей раннього віку з конструктивної діяльності. Розглядаються питання щодо психологічного розвитку дитини раннього віку; визначено теоретичну сутність понять «конструювання», «конструктивна діяльність». Визначено та охарактеризовано основні підходи психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку у конструктивній діяльності.

Сьогодні особливого значення набуває питання про особливості психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку з конструктивної діяльності та розвитку їх здібностей до цього виду діяльності, оскільки ця здібність є основою якості особистості, її ядром і центральною характеристикою. Оскільки Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті передбачає впровадження особистісно орієнтованої моделі, це означає, що ми повинні покластися на природно здібність дитини до конструктивної діяльності. Ця діяльність є цікавою та захоплюючою для дітей, що позитивно впливає на їхню мотивацію до освітньої діяльності та розвиток. Окрім того, в контексті сучасної освіти, розвиток творчості та інноваційного мислення стає все більш актуальним завданням. Конструктивна діяльність з будівельним матеріалом допомагає створити у дітей сприятливе середовище для розвитку цих навичок.

Нами визначено, що педагогічний супровід дітей раннього віку передбачає проведення консультацій вихователів-методистів, вихователів закладів дошкільної освіти щодо організації психологічного комфорту дітей під час конструктивної діяльності, індивідуальний підхід до кожної дитини, інноваційні підходи; участь у семінарах; тренінгах, вебінарах, веб-квестах тощо, які дозволяють робити ефективні кроки у професійній майстерності та саморозвитку педагогів дошкільної освіти; виступи на педрадах з орієнтованих тем: «Психологічні особливості дитини раннього віку», «Предметно-маніпулятивна діяльність дитини раннього віку», «Батьки і дитина – будемо щасливий дім», «Експериментуємо, граємо, розвиваємо», «Конструюємо і граємо разом з дитиною», «Розвиток логічного мислення в процесі конструювання». Робота з вихователями закладів дошкільної освіти також передбачає організацію освітнього середовища в групах дітей раннього віку, упровадження інноваційних технологій, що сприяють формуванню особистісних компетентностей дитини. Методичне забезпечення психолого-педагогічного супроводу забезпечується під час методичних нарадах, консультаціях, зокрема: «Психолого-педагогічний супровід дітей раннього віку в конструктивній діяльності», «Інноваційні підходи в сучасному ЗДО», «Психолого-педагогічні аспекти взаємодії вихователя закладу дошкільної освіти з батьками» тощо. Організація роботи з дітьми раннього віку передбачає не лише психолого-педагогічного супроводу з батьками, педагогами закладів дошкільної освіти, а й роботу з дітьми і створення для неї сприятливих умов в процесі конструктивної діяльності. Саме тому, проблема особливостей педагогічного супроводу дітей раннього віку в конструктивній діяльності є актуальною сьогодні.

Ключові слова: педагогічний супровід, діти раннього віку, конструктивна діяльність, конструювання, педагоги дошкільної освіти.

Yuliya VOLYNETS,*orcid.org/0000-0002-3849-0821**Candidate of Pedagogical Sciences,**Senior Lecturer at the Department of Preschool Education**Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University**(Kyiv, Ukraine) y.volynets@kubg.edu.ua***Nadiia STADNIK,***orcid.org/0000-0002-2619-4419**Candidate of Pedagogical Sciences,**Senior Lecturer at the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Primary Education**Communal Institution of the Kyiv Regional Council**“Bila Tserkva Humanitarian and Pedagogical Professional College”**(Bila Tserkva, Ukraine) n.stadnik72@ukr.net***Tetyana PANCHENKO,***orcid.org/0000-0002-5010-652X**Candidate of Psychological Sciences,**Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Primary Education**Communal Institution of the Kyiv Regional Council**“Bila Tserkva Humanitarian and Pedagogical Professional College”**(Bila Tserkva, Ukraine) panchtanya@ukr.net*

FEATURES OF PEDAGOGICAL SUPPORT FOR CHILDREN OF EARLY AGE IN CONSTRUCTIVE ACTIVITIES

The article reveals the peculiarities of pedagogical support of young children in constructive activities. Questions regarding the psychological development of a young child are considered; the theoretical essence of the concepts «design», «constructive activity» is determined. The main approaches of psychological and pedagogical support of young children in constructive activities are defined and characterized.

Today, the question of the peculiarities of the psychological and pedagogical support of young children for constructive activities and the development of their abilities for this type of activity is gaining special importance, since this ability is the main quality of the personality, its core and central characteristic. Since the National Doctrine of Education Development in the 21st Century provides for the introduction of a person-oriented model, this means that we must rely on the child's natural ability for constructive activity. This activity is interesting and exciting for children, which positively affects their motivation for educational activities and development. In addition, in the context of modern education, the development of creativity and innovative thinking is becoming an increasingly urgent task. Constructive activity with building materials helps to create a favorable environment for children to develop these skills.

We determined that the pedagogical support of young children involves consultations of Methodist educators, educators of preschool education institutions regarding the organization of children's psychological comfort during constructive activities, an individual approach to each child, innovative approaches; participation in seminars; trainings, webinars, web quests, etc., which allow you to take effective steps in the professional skill and self-development of preschool teachers; speeches at pedagogical councils on approximate topics: «Psychological features of a young child», «Subject-manipulative activity of a young child», «Parents and a child – building a happy home», «We experiment, play, develop», «We construct and play together with a child», «Development of logical thinking in the process of construction». Work with educators of preschool education institutions also involves the organization of an educational environment in groups of young children and the introduction of innovative technologies that contribute to the formation of the child's personal competencies. Methodical provision of psychological and pedagogical support is provided during methodical meetings, and consultations, in particular: «Psychological and pedagogical support of young children in constructive activities», «Innovative approaches in modern educational development», «Psychological and pedagogical aspects of the interaction of a preschool teacher with parents» etc. Organization of work with young children involves not only psychological and pedagogical support with parents, and teachers of preschool education institutions, but also work with children and the creation of favorable conditions for them in the process of constructive activity. That is why the problem of the peculiarities of pedagogical support of young children in constructive activities is relevant today.

Key words: *pedagogical support, young age children, constructive activity, designing, teachers of preschool education.*

Постановка проблеми. Сучасні умови реформування освіти України радикально змінюються, і саме тому, сьогодення вимагає вихователів

дошкільної освіти індивідуального підходу до дитини, оскільки індивідуальність закладається у ранньому віці. Розкриття психолого-педагогічного

супроводу дітей раннього віку з конструктивною діяльністю дає можливість розуміння того, що це комплексна система заходів з організації освітньої конструктивної діяльності дитини раннього віку; збір інформації про особливості розвитку дитини, її інтересів; створення належних умов для інтеграції дітей в освітньому середовищі групи закладу дошкільної освіти; проведення консультацій з батьками вихованців щодо особливостей розвитку освітньої діяльності з конструктивною діяльністю; проведення інформаційно-просвітницької роботи у закладах дошкільної освіти з окресленої проблеми. Кожен з нас, коли з'являється на світ, є унікальним та володіє особливими якостями. Діти раннього віку – це той період життя, коли дитина досліджує, вивчає та розширює свою територію; вона в постійній взаємодії з об'єктами які її оточують, малюк встановлює межі своїх можливостей. Крок за кроком дитина демонструє батькам і вихователям свої можливості рухаючи свої кордони у русі, в напрямку своїх дій.

Здібність до конструктивної діяльності стає все більш значущою сьогодні, оскільки вона є основою якістю особистості і центральною характеристикою в особистісно орієнтованій моделі розвитку освіти в XXI столітті, яка базується на природних здібностях дитини до конструювання. Однак, дорослі часто задають готові шаблони та орієнтири для відтворення, що пригнічує здібність дітей до конструктивної діяльності. Часто уміння конструювання залишається незастосованим та неактуальним, що гальмує їх розвиток.

Отже, для розвитку сучасної дитини як особистості, їй потрібно мати можливість реалізувати свою активність, самостійність, ініціативу та обирати шляхи та засоби досягнення своїх цілей та інтересів. Проте, освітня взаємодія з дітьми, зазвичай, спрямована на виховання особи, яка відтворює соціально задані зразки, а не на формування механізму саморозвитку. Заклад дошкільної освіти має місію передати суспільству істоту, здатну функціонувати у заданих дорослими умовах, що не сприяє розвитку особистості дитини дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з даного дослідження виявив, що основними аспектами та особливостями цієї діяльності займалися такі сучасні науковці, як: Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Вертугіна, Ю. Волинець, О. Коваленко, С. Ладивір, О. Літченко, О. Половіна, Т. Поніманська, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Стаднік, О. Стаєнна тощо. Вчені відмічають, що у період раннього дитинства відбуваються швидкі

зміни у фізичному розвитку та у психіці дитини. У зв'язку з цим збільшується активність дитини, посилюється її цілеспрямованість й рухи стають різними і сконцентрованими. Науковці та практики, які зосереджують увагу на пошуку нових методів роботи та вказують на необхідність формування конструктивних навичок дітей раннього віку з будівельним матеріалом у предметно-маніпулятивній діяльності – Т. Грицишина, І. Кіндрат, К. Крутій, О. Коваленко, О. Літченко, Т. Пірожено, Н. Рабчун, О. Стаєнна, І. Стеценко та ін.

Мети статті – висвітлення проблеми психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку з конструктивної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У новітніх дослідженнях психолого-педагогічних галузях про ранній онтогенез людини, її унікальність перших років життя, розвиток та індивідуальний підхід до дитини раннього віку, партнерство; залежність дитини від соціальних умов та оточуючого виводять педагогіку раннього дитинства на новий рівень виховання в дошкільній освіті. Реалії XXI ст. – період воєнного стану в Україні дає попит батьків дітей раннього віку до нових видів освітніх послуг, а також, зростає необхідність нових форм партнерської взаємодії між сім'єю та закладу дошкільної освіти. Тому актуальною проблемою є психолого-педагогічний супровід дітей раннього віку, організація освітнього процесу з урахуванням нових напрямів у педагогічній теорії та практиці, а саме – з конструктивної діяльності.

Ми зупинимось на змінах у психіці дітей раннього віку. Дитина вчиться методом «спроб і помилок» (відомий вислів в академічній психології), а головний її стимул – це матір, її присутність, яка викликає реакцію у малюка. Незначні дії у дитини викликають позитивні реакції, які її стимулюють до дій, а далі – до ціленаправленого прагнення оволодівати новими навиками, які є (у будь-якому разі) успішними. Спостереження за дитиною нам говорить про те, що неуспішні дії вона відштовхує, а партнер (мати) приймає і підтримує усі дії своєї дитини і тим самим, своїми несвідомими установками, впливає на розвиток дитини, її емоційний стан.

Протягом другого та третього року життя відбуваються значні зміни в емоційній сфері дитини. У перші роки дитина отримувала достатньо ласки та уваги з боку дорослих, які робили все необхідне для забезпечення провідних компетентностей її розвитку, а вже з другого року ми спостерігаємо стан емоційного благополуччя (вона почувається комфортно, не відчуває тривалих негативних емоцій; життєрадісна, діяльна, активна, допитлива,

товариська, емоційно врівноважена тощо). У неї починається новий етап: дитина активно починає пересуватися, освоює довкілля, соціалізація і поява нових форм соціальних відносин, формування потреб у спілкуванні з дорослим з приводу дій з предметами, розвиток пізнавального інтересу. Треба також зазначити, що в цей період в оволодінні з предметами дитині допомагають іграшки, вони моделюють ними, уявляючи предмети дорослого життя. Дитина накопичує досвід виконуючи дії з предметами, збагачується її мовленнєвий словник, спостерігаємо за успіхами в різних видах діяльності та виконання особистісних дій – так, її розвиток веде до самостійності. Зауважимо, що наприкінці другого року життя важливою умовою для розвитку емоційної сфери залишається спілкування з близькими (партнерство). Завдяки здібності наслідування, дитина раннього віку, вчиться емоційно й адекватно реагувати на явища та події свого життя.

Визначимо поняття «конструювання» та значення дитячого конструювання в житті дитини. Термін «конструювання» походить від латинського слова «construere», що означає створення моделі, побудова, приведення в певний порядок і взаємовідношення різних окремих предметів, частин, елементів. Конструювання належить до продуктивних видів діяльності, оскільки спрямовано на отримання певного продукту. Предметний світ для дитини раннього віку стає не тільки для пізнання оточуючого світу, але й реалізація своїх можливостей і самоствердження. Дитина третього року життя від дорослого чекає схвалення, визнання і відчуває гордість за зведення тої чи іншої споруди з будівельного матеріалу.

Учена Н. Гавриш зазначає, що «дитяче конструювання – створення різних конструкцій і моделей з будівельного матеріалу й деталей конструкторів, виготовлення виробів з паперу, картону, різних матеріалів природного походження. Відмічає, що у технічному конструюванні діти відображають об'єкти, що реально існують, а також придумують вироби за асоціаціями з образами з казок, фільмів» (Гавриш, 2020: 270).

Ю. Демидова зазначає, що «конструктивна діяльність вимагає організації простору, встановлення взаємного розташування елементів і частин цілого за конкретною логікою відповідності конструкції реальному предмету і функціональному призначенню. Дорослий формує уміння дитини наділяти конструкції певним змістом та спонукає до ігрової діяльності з моделлю, конструкцією» (Демидова, 2007: 84). На думку О. Половіної, «конструювання – це творча діяльність, яка від-

повідає інтересам та потребам дітей дошкільного віку. Діти використовують створені ними споруди та вироби в різних цілях, таких як гра, театралізована діяльність, подарунки та прикрашання приміщень ...» (Половіна, 2018: 26).

Погоджуємося із точкою зору науковиці А. Рагозіною, яка зазначала, що сама конструктивна діяльність носить моделюючий характер і безпосередньо включає дітей і педагогів у співпрацю активної самостійної побудови наочних моделей предметного довкілля. Конструюючи, діти вчать розуміти ознаки предметів реальної дійсності. У ході аналізу матеріалів з теми встановлено, що конструювання як вид діяльності дітей спрямований на формування дій наочного просторового моделювання (Рагозіна, 2020: 5).

Учена О. Стаєнна зазначає, що «під час створення конструкцій необхідно враховувати взаємне розташування деталей, спосіб їх з'єднання, можливість заміни на інші деталі. Дитина пізнає властивості кожної з деталей, розкриває для себе закономірності з'єднання різних матеріалів (притискування, зв'язування, склеювання тощо)» (Стаєнна, 2018: 40).

Зазначимо, що ефективно організована професійна діяльність вихователів дошкільної освіти суттєво залежить від науково-орієнтованого проектування освітнього процесу, методичного супроводу педагогів дошкільної освіти і враховуючи основні закономірності та форми роботи з дітьми раннього віку (Волинець, Стаднік, 2021: 151).

Зауважимо, що вихователі закладів дошкільної освіти мають створити всі необхідні умови для інтенсивного розвитку сенсорно-пізнавальних здібностей, що визначають рівень сприймання дітей раннього віку. Дитина раннього віку починає сприймати краще предмети, встановлювати взаємозв'язок величин, форм, а потім співставляє колір з конкретним предметом. Це свідчить про перехід до предметного сприймання, що є результатом оволодіння найпростішими діями – маніпулювання з предметами та пересування їх у просторі. Щоб формування уявлень про властивості предметів збагатити необхідно, щоб вона знайомила з різними характеристиками та ознаками речей в конкретних практичних ситуаціях. Дієве знайомство з предметами, їх властивостями призводить до виникнення образів сприймання. А різноманітний сенсорно-пізнавальний простір, де дитина раннього віку активно діє, є найважливішою передумовою становлення внутрішній дій та розумового розвитку. Також, багаторазові маніпуляції з предметами дозволяють дитині дедалі більше враховувати властивості предметів, спри-

яють вдосконаленню сприймання. Ось чому так важливо знати про психічні новоутворення цього віку батькам і вихователям. Дорослий має ознайомити дітей раннього віку, з назвами будівельного матеріалу, призначенням конструктора; з тим, що під час конструювання дитина розв'язує безперечно конструктивно-технічні завдання, встановлює елементи і частини будівельного матеріалу відповідно логічним завданням (напр. «доріжка з цеглинок для великої машинки побудована таким чином, щоб велика машинка могла по ній проїхати» тощо).

Діти раннього віку вчаться взаємодіяти з предметами, маніпулювати з ними, далі конструювати під час взаємодії з дорослими у різних видах діяльності (мистецтво, рукоділля, ігрова діяльність, граючись з будівельно-конструктивним матеріалом, під час прогулянок – конструювання з піску, снігу, природнім матеріалом), експериментування, дослідництва. Цікаві дитячі поробки з ігровим будівельним, природнім, текстильним матеріалами (пісок, глина, каміння) відіграє важливу роль у розвитку конструктивних навичках дітей від одного до трьох років. Взаємозв'язок із грою сприяє зацікавленості дитини у цьому виді діяльності та дає змогу вихователю дошкільної освіти спрямовувати їх розвиток у цьому напрямку. На ранніх етапах освітньої взаємодії, діти зазвичай працюють з обмеженою кількістю деталей та копіюють конструкції, які їм показують. Проте з часом, освітня активність ускладнюється, діти вчаться створювати власні об'єкти та розробляти їх, обираючи форму, кольори та розмір.

Батькам і вихователям потрібно знати про те, що діти раннього віку маніпулюють з предметами, це вони їх так обстежують, досліджують, вчаться з ними діяти; далі – елементарні конструкції з декількох деталей, вказівки вихователя (показ дорослого та повторення дітьми конструкцій). Поступово, освітня діяльність дитини з будівельним матеріалом ускладнюється, збільшуючи кількість деталей та надаючи завдання на вибір форми, кольору та розміру конструкції. Важливою частиною процесу – є стимулювання самостійності та творчості дітей, а також експериментування з різними матеріалами. На цьому етапі діти конструюють об'єкти, які їх оточують (це можуть бути будинки для ляльок, гаражі для машинок, меблі, башточки, загороди тощо). Для цього періоду життя дитини важливо формувати її базові навички з конструктивної діяльності, надавати їм можливість експериментувати та досліджувати матеріали, їх властивості.

Важливим аспектом організації діяльності з будівельним матеріалом дітей раннього віку є спрямова-

ність на розвиток їх пізнавальних дій, просторових уявлень та образів, що допомагають уявити модель конструювання для точного виконання задуму та розвитку мовлення. Конструктивна діяльність дитини раннього віку є важливим для розвитку її просторових уявлень (уточнюють та поповнюють свої знання, розташовуючи конструкцію в просторі та визначаючи положення її частин).

Якщо систематично вихователь дошкільної освіти здійснює освітню діяльність щодо формування конструктивних навичок дітей раннього віку, тоді згодом, у процесі конструювання дітей старшого дошкільного віку, стають розвинутішими уміння планування своєї роботи, уважність, самоорганізація; керування розробленим алгоритмом дій та досягання поставлених цілей; збагачення мовленнєвого словника; допомагає у фізичному розвитку дитини, поліпшує узгоджену роботу окремих груп м'язів та формує стійку концентрацію уваги тощо. Зазначимо, що конструктивна діяльність з будівельним матеріалом дітей раннього віку відіграє важливу роль у розумовому, моральному та естетичному вихованні та допомагає сформувати важливі якості особистості, як: самостійність, працьовитість, ініціативність, самодисциплінованість.

Визначимо переваги у взаємодії дітей раннього віку з будівельним матеріалом: дозволяє дітям бути в контакт з природою, культурою та соціальним оточенням і дізнаватися про оточуючий світ; сприяє розвитку естетичного сприйняття через перетворення об'єктів природи, мистецтва та формування естетичної оцінки; створює позитивну емоційну атмосферу і заохочує інтерес до роботи з матеріалами; є засобом розвитку всебічності особистості дитини через творчу діяльність; об'єднує різні види діяльності в систему, що дозволяє розвивати дитячу творчість; застосування різних способів обробки матеріалів допомагає швидше пізнавати оточуючий світ і розвивати творчі здібності; колективні форми організації дитячої праці дозволяють створювати різноманітні композиції, які можуть бути використані в закладі дошкільної освіти.

Отже, нами з'ясовано, що конструктивна діяльність дітей раннього віку є важливим аспектом розвитку дітей раннього віку. Ця діяльність дозволяє дітям вчитися розуміти світ навколо себе, розвивати просторову уяву та фантазію, покращувати моторику рук та розвивати творчість.

Висновки. Отже, особливістю педагогічного супроводу конструктивної діяльності дітей раннього віку є ефективно організована професійна діяльність вихователів закладів дошкільної

освіти; вмотивованість до організації конструктивної діяльності з дітьми раннього віку; наявність методичного інструментарію, який допомагає розвивати у дітей раннього віку важливі навички та здібності, які потім будуть корисними в їх подальшому житті; створені всі необхідні умови для інтенсивного розвитку сенсорно-піз-

навальних здібностей, що визначають рівень сприймання дітей раннього віку; індивідуальним підходом до дітей та партнерство з їх родинами. Перспективними напрямками подальших досліджень є вивчення особливостей психолого-педагогічного супроводу конструктивної діяльності дітей раннього віку в умовах сім'ї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Про результати вивчення освітнього середовища у групах раннього віку закладів дошкільної освіти. *The 2nd International scientific and practical conference «Innovative development of science and education»* (April 26–28, 2020) ISGT Publishing House, Athens, Greece. 2020. Pp. 263–271.
2. Демидова Ю.О. Формування першооснов пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності : дис. ... канд. пед. наук. 13.00.08; Ін-т проблем виховання АПН України. Київ, 2007. 186 с.
3. Половіна О.А. Ранній розвиток дитини: Потреба соціуму чи батьківські амбіції? *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 10. С. 23–30.
4. Рагозіна В.В. Перші кроки до мистецтва, або Як організувати художню діяльність дітей раннього віку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 12. С. 4–6.
5. Стаєнна О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 10. С. 38–42.
6. Volynets, Y.O. Stadnik, N.V., Volynets, K.I., Matushevska, O.V., Melnyk, N.I. Future Preschool Teachers' Search and Research Skills Formation During Professional Training / *Journal of Higher Education Theory and Practicethis link is disabled*, 2021, 21(14), Pp. 136–152. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40615> (Дата звернення: 18.01.2024).

REFERENCES

1. Havrysh, N.V. & Ragoza, V.V., Vasyliieva, S.A. (2020) Pro rezultaty vyvchennia osvithnoho seredovishcha u hrupakh rannoho viku zakladiv doshkilnoi osvity [About the results of the educational environment in early-age children groups of preschool education institutions]. *The 2nd International scientific and practical conference «Innovative development of science and education»* (April 26–28, 2020) ISGT Publishing House, Athens, Greece. 263–271 [in Ukrainian].
2. Demydova, Yu.O. (2007) Formuvannia pershoosnov piznavalnoi samostiinosti starshykh doshkilnykiv u konstruktyvni diialnosti [Formation of the fundamentals of cognitive independence of older preschoolers in constructive activities]: dys. ... kand. ped. nauk. 13.00.08; Instytut problem vykhovannia APN Ukrainy. Kyiv, 186. [in Ukrainian].
3. Polovina, O.A. (2018) Rannii rozvytok dytyny: Potreba sotsiumu chy batkivski ambitsii? [Early child development: Need of society or parents ambitions?] *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu*. 10. 23–30. [in Ukrainian].
4. Ragoza, V.V. (2020) Pershi kroky do mystetstva, abo yak orhanizuvaty khudozhniu diialnist ditei rannoho viku. [First steps to art, or How to organize the artistic activity of young children] *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu*. 12. 4–6. [in Ukrainian].
5. Staienna, O. (2018) Ihrova diialnist doshkilnykiv: suchasnyi format. [Play activities of preschoolers: modern format] *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu*. 10. 38–42. [in Ukrainian].
6. Volynets, Y.O. & Stadnik, N.V., Volynets, K.I., Matushevska, O.V., Melnyk, N.I. Future Preschool Teachers' Search and Research Skills Formation During Professional Training / *Journal of Higher Education Theory and Practicethis link is disabled*, 2021, 21(14), 136–152. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40615>